זון אויפגאנג — 5.12
ין אונטערגאנג — 7.41

די איינציקע אידישע צייטונג
אין מערב קאנאדע
עטאבליירט אין 1910
דערשיינט
יעדן טאָג

דאס אידישע וואָרט

THE ISRAELITE PRESS

THE GATEWAY OF THE WEST

וועטער:
קלאר און מילדער

The Only Jewish Newspaper in Western Canada Established 1910. Published DAILY

Vol. 20, No. 84. Winnipeg, Mon. April 28, 1930. Published daily except Saturday and Sunday. דערשיינט יעדן טאָג חוץ שבת און זונטאָג מאַנטאָג, ל׳ אייר, תר״ץ.

THE NEW YORK PUBLIC LIBRARY
ASTOR, LENOX, TILDEN
7 1930

אראבער שיקן ארויס נאָך דעלעגאציעס איבער דער מוסולמאנישער וועלט

נייע דעלעגאציע פארט אָפּ צום אינזל יאווא און צו די האָלענדיש אינדישע אינזלען, צו קריגן דאָרטן סימפּאטיע פאר די פאַ־לעסטינער אראבער.

(ספּעציעלע טעלעגראמעס צו "דאס אידישע וואָרט" פון "איטא")

ירושלים, אפריל 28 (איטא).— נאָך אן אראבישע דעלעגאציע פארט איצט ארויס קיין יאווא און אין די האָלענדיש־אינדישע אינזלען. דאס וועט זיין א פער־טע פאלעסטינער אראבישע דעלעגאציע: איינע נעפינט זיך אין ענגלאנד, איינע איז אין אמעריקע און איינע אין אין העדזשאס.

די אראבישע צייטונג "אלדושאמעא" באטאנט, אז די ציוניסטן געווינען זייער פיל מיט זייערע דעלעגאציעס צו דער אי־דישער וועלט, און די אראבישע דעלעגאַ־ציעס וועלן דערפאר פרובירן קריגן די זעלבע סימפּאטיעס אין דער מוסולמאני־שער וועלט, אויפפאדערנדיק זי צו שטי־צען איבער דער גאנצער וועלט די פאדע־רונגען פון די פאלעסטינער אראבער אין לאנדאן.

די אראבישע עקזעקוטיווע האט טע־לעגראפירט צום פרעזידענט פון דער אינ־דיש־מוסולמאנישער קאנפערענץ א דאנק פאר די סימפּאטיעס אויסגעדריקט אויף דער קאנפערענץ צו די פאלעסטינער אראַ־בער.

חיפה, אפריל 28 (איטא).— די מאכט האט פארעפנטלאכט א באפעל וואס פאר־באט פארזאמלונגען און דעמאנסטראציעס לכבוד דעם ערשטן מאי.

עטלאכע קאמוניסטן זיינען ארעסטירט געווארן נאָך א זוכונג אין זייערע מייזער.

ירושלים, אפריל 27 (איטא).— דעם שבת איז אן אראבער פאראורטיילט גע־ווארן צו צען טעג אריעסט פאר איבער־שלאגן די אידן אין זייערע תפילות ביים כותל מערבי מיט זיינע געשרייען.

די אראבישע צייטונג "מערראט אל־שארק" באהויפּטעט, אז דער אמעריקאַ־נער קאנסול אין ארץ־ישראל, קנאבענשוע, איז אפּגעפאָרן אין די שטאטן צו גרינדן אן אמעריקאנער־פאלעסטינישע באנק, און אז ער וועט רעזיגניר פון'ם אמט פון קאנסול און וועט זיך אפּגעבן איינגאנצן מיט דער באנק.

—(:־:)—

איינוואוינער פון זאראגוסא שלי־סען זייערע געשעפטן אויס פראטעסטס קעגן הויכע שטייערן

וואַרשע אפּר. 27 (איטא). — די סות־רים פון דעם שטעטל אזאראגוסא, דיסטריקט אפּאטאוו, האבן גשלאָסן זייערע גע־שעפטן אויף צוויי טעג, אלס אויסדרוק פון פּראטעסט קעגן דעם, וואס די רעגי־רונג לייגט ארויף אויף זיי צו־הויכע שטייערן.

אידן אין ארץ ישראל קרינען ווייניקער ווי א צענטל פון זייער שאָדן

(ספּעצ. טעלעג. צו ד.א.וו. דורך "איטא")

ירושלים, אפריל 28 (איטא).— דער קרן קיימת, וואס האט געמאנט 23.250 פונט פארגיטיקונג פאר'ן שאדן וואס ער האט געליטן פון די ראיאטן אין דער קבוצה חולדה, האט פון דער רעגירונג געקראָגן בלויז 1.153 פונט.

פּראָפעסאָר קלויזנער האט געמאנט 1.321 פונט, און האט געקראָגן 197 פונט. יאפע האט געמאנט 230, און האט געקראָ־גען דריי פונט. אנגאן, וועלכער האט גע־מאנט 1.876 פונט, האט געקראָגן 183 פונט.

דירעקטאָריום פון פופצן דערוויילט צו פארוואלטן מיט תלמוד־תורה

דירעקטאָריום וועט פון זיך דערוויילן די באאמטע — תלמוד תורה ענינים ווידער דיסקוטירט אויף נעכטיקער אלגעמיי־נער פארזאמלונג

אז די קאנפערענצן וואס זיינען לעע־טענס אפּגעהאלטן געווארן צו באטראכטן די ערנסטע לאגע אין וועלכער די ת״ת געפינט זיך זיינען ניט געווען פרוכטלאָז, האט מען געקאנט זעען פון דער שטימונג וואס האט געהערשט ביי דער יערלעכער פארזאמלונג, וואס איז פארגעקומען נעכ־טען נ. מ. דער עולם, וועלכער איז געווען גרעסער ווי ביי די פריערדיקע יעראלכע פארזאמלונגען, האט זיך באצויגן מיט ערנסט צו אלע פראגעס וואס זיינען פאר־האנדלט געווארן, און, ווען ס׳איז געקור־מען צו דערווייליגונג פון דירעקטאָריום האט מען געקאנט באמערקן אן אנטשלאָסנקייט צו באשטימען די פאסיקסטע מענשן.

נאָך דעם ווי דער פאָרזיצער האט דער־עפנט דעם מיטינג, האט מר. מ. פ. סורעס געמאכט א פאָרשלאג, מען זאָל דעם מיי־טינג אפּלייגן פאר א וואָך אדער צוויי, ווייל לויט זיין מיינונג, זיינען אין דער פארזאמלונג ניט אנוועזנד געווען מענשן פון וועלכע מען זאָל דערווייל דעם דירעק־טאָרן ראט וואס די ת״ת פון האבן אונ־טער איצטיקע אומשטענדן. דער פאָרשלאג איז אונטערגעשטיצט געווארן פון דר. פעלדמאן, וועלכער האט אונטערגעשראָבן דעם פאקט, אז די ת״ת דיז איצט אין א שווערער לאגע, אז מ׳קאן דערווארטן יערע רגע, מען זאָל זי פארמאכן, און ס׳וואלט בעסער געווען ווען די דירעקטאָרן אליין פארמאכן זי אויף א ווייליג און נייגן ארויס מיט א פאדערונג צו דער אידישער באַ־פעלקערונג צו שאפן די נויטיקע מיטלען צו ראטעווען די ת״ת.

דר. פעלדמאנ׳ס רעדע האט ארויסגע־רופן א לעבהאפטע דעבאטע; ער איז שארף קריטיקירט געווארן פון א. אסאוו־סקי, וועלכער האט ליידנשאפטלאך פּראָ־טעסטירט קעגן וועלכן ניט איז פארזוך צו פארמאכן די ת״ת. דזש. מיילס, קלי־פער, ספּעקטאָר, ווינער, סאקס און אנדע־רע האבן איינטייל גענומען אין דער דע־באטע.

ענדליך האט ה. י. ווייַלדער פארגע־שלאָגן, אז אזוי ווי די פארזאמלונג וועט דארפן אויסהערן אין באשטעטיקן — אדער צוריקווייזן — די פארשיידענע רעקאָ־מענדאציעס פון דער קאנפערענץ, וואס שליסט איין אויך וויכטיקע ענדערונגען אין דער קאנסטיטוציע, און אזוי ווי דאס וועט פארגעשען א היבש ביסל צייט, זאָל מען ערשטנס צוטרעטן צו דער פראגע פון די וואלן, זאָל מען דיסקוטירן סורעס'ס פארשלאג.

ווייַלדערס פארשלאג איז אנגענומען גע־וואָרן. דער באריכט פון דער קאנפערענץ ווערט איבערגעגעבן פון מר. ראבינאוויטש, די רעקאָמענדאציעס ווערן אנגענומען, איינשליסנדיק די אדמיניסטראציע. לויט וועלכער דער "באָרד אף דירעקטאָרס" זאָל באשטיין פון 15 מיטגלידער, אנשטאָט 24, און א גרעסער ראט פון 40 (איינגע־שלאָסן די 15 דירעקטאָרן) וואס זאָל זיך פארזאמלען איינמאָל אין 3 מאָנאטן אויס־צוהערן די באריכטן פון די דירעקטאָרן, און אנגענומען וויטעוועדיק באשלוסן און העלפן אין דער אלגעמיינער ארבעט.

פארענדיקנדיק מיט דער דאזיקער אר־בעט, טרעט מען צו צו די אלגעמיינע וואַ־לען. פ. מ. סורעס ציט צוריק זיין פאָר־שלאג, ה. י. ווייַלדער ווערט באשטימט אלס פארזיצער פאר דער דורכפירונג פון די וואלן.

עס ווערן נאָמינירט פאר'ן אמט פון פּרעזידענט: פּ. מ. סורעס, ג. דזש. ווייַר־מאן, א. וו. מייערס, אבער אלע זאָגן זיך אָפּ. ל. בוק מאכט א פאָרשלאג, אז די 15 דירעקטאָרן זאָל איצט דערווייַלס וועל־רען, און די 15 זאָלן שוין פון זיך אויס־קליבן די פארשיידענע באאמטע: פּרע־זידענט, וויצע־פּרעזידענט א. א. וו. דער פאָרשלאג ווערט אנגענומען אין פאָל־נענדע וועלן דערקלערט דערווייַלס פון די "ריטווירנינג אפיסערס": ה. רוזען, ה. קליפּער, פ. מ. סורעס, דזש. מיילס, א. אסאווסקי, דזש. וואלטש, דר. פעלדמאן, ה. ספּעקטאָר, דר. שובין, דר. הענעל, ס. שאר, נ. דזש. קיינדרמאן, ה. ספּעקטאָר, דזש. ווערעיר, דזש. שויכעט, ה. סאקאלאוו, א. וו. מייערס.

אלטער מאן טויטעט זיין זון און פאר־וואונדעט פינף פון זיין פאמיליע

ניו־יארק, אפריל.— אין אן אנפאל פון משוגעת, האט ווינסענט קאלסע, א פּארט ארבעטער פון ברוקלין, 63 יאר אלט, נעכטן אינדערפרי צוטויטעט זיין זון און פארוואונדעט פינף אנדערע מיט־גלידער פון זיין פאמיליע.

אויף וויפיל מען האט געקאנט די פאַ־סירונג אויספארשן, איז קאלסע געווען א פולשטענדיק נארמאלער מענש ווען ער האט זיך געליינט שלאפן שבת ביינאכט. אינדערפרי אבער, ווען ער איז אויפגע־שטאנען, האט ער זיך געכאפּט פאר דריי פארשיידענע וואפן און אנגעהויבן איבער־פאלן זיין פאמיליע.

פון א רעוואלווער האט קאלסע געשאָ־סען און געטויט זיין זון, קאלוואטארע, 28 יאר, און האט פארוואונדעט זיין טאָכ־טער, ראזע, 10 יאר. דאן האט ער מיט א האק צעשפּאלטן דעם קאָפּ ביי זיין זון אנטאני, 20 יאר, און האט צעשניטן דעם קאָפּ ביי זיין זון כעמויעל, 24 יאר. צום סוף האט ער מיט א מעסער צעשניטן זיין פרוי, ראזע, 50 יאר, און זיין טאָכטער דושאזעפין, 16 יאר.

אויף די געשריי־יען פון דער פאמיליע איז אנגעקומען א פּאָליציסט, וועלכער האט נאָך א קאפּה ארעסטירט דעם מערדער. ער ווערט אנגעקלאגט אין מאָרד.

—(:־:)—

עדמאָנטאָנער מידעלע פארברענט אויף טויט

ערמאנטאן, אלטא., אפּר. 28. — איי־ווא דובוא, 13 יאר אלט, א פאנסיאָנער־קע אינ'ם סט. פאול מאנאסטיר, איז פאר־ברענט געווארן אויף טויט, ווען זי האט א גאס געטאן גאזאָלין אויף דעם קי־פייער, צו מאכן עס ברענען שנעלער. די קאן האט עקספּלאָדירט אין אירע הענט, און דאס קינד איז צעברענט געווארן און איז אויס־געגאנגען אויפ'ן וועג אין שפּיטאל.

אינדאָנעזישער פּרעזידענט אין אמעריקע

אין מערב קאנאדע עטאבליירט אין 1910 דערשיינט יעדן טאָג

אנב - אורחא

פון מארק.

אויפ'ן אמעריקאנישן שטייגער

דער פאל אין טאראנטא:

א יונג, 17־יאריק מיידעלע, כמעט נאָך א קינד, איז געקומען פון באפאלא, נ. י., צו גאסט צו אירע קרובים אין טאראנטא.

וואס האט דא צווישן פאסירט, קאנען מיר זיך בלויז פארשטעלן. מסתמא איז דא געווען די אמת פיינע געזעלשאפט, מען האט געהוליעט און געמאכט "וווהופּ", ווי גאט האט געבאטן. מסתמא האט מען גע־הערט וועגן העלדישקייטן, וועגן וואונדער־באדע אוואנטיורעס, און דאס 17־יאריקע מיידעלע האט געוואלט דערווייזן, אז זי איז עפּעס מער ווי א קליינשטעטלדיקע קאנאדער "קאר־גוירל", אז זי קומט פון א גרויסער מדינה, וואס איז באריומט מיט איר שיקאגא.

אבער דעם פינאל ווייסן מיר. זי זיצט הינטער די גראטעס, פאר א געוואגטער רויבעריי אין א טאראנטער באנק וואס זי איז באגאנגען צוזאמען מיט איר'ן א שוואגער, א בחור פון 28 יאר.

זי זיצט און שמייכלט, און פּאָזירט מסתמא פאר די ציטונגס פּאָטאָגראפער. די ערנסטקייט פון איר לאגע וועט זי אפשר שפּעטער פארשטיין, אבער דער־ווייל איז עס "לאכט אף פאן", און פאר'ן מאָרגן זאָל זיך גאט זאָרגן . . .

* * *

דאס מיידל האט ניט געמאכט קיין לאגנע מזקות: זי האט זיך פאר דער פאַ־ליציי גלייך מודה געווען, און זי האט וועגן דעם גאנצן ענין גערעדט, ווי עס זעט אויס, בלויז ווי וועגן עפּעס אן אומשולדי־קער שטיפערייי.

ניין, זי איז גארנים פארדארבן, און איז זיכער ניט קיין פארהארטעוועטע פארברע־כער: די גאנצע רויבעריי איז דורכגע־פירט געווארן אויף אן אמאטארישן שטיי־גער, קאָפּירט פון די "מואוויס" און פון די ציטונג באשריבונגען. ס׳איז געווען אזא פּאָרטאששקע שטיקל ארבעט, און ביידע אנטיילנעמער האבן געלאָזן נאָך זיך אזעל־כע דייטלאכע שפּורן, אז מען האט זיי אין א פאָר שעה ארום געכאפּט.

ס׳איז טאקע געווען ניט מער ווי א שטיפעריי. ניכער פון אלץ וואלט דאס מיידעלע אוועקגעווארפן איר רעוואלווער, אויב זי וואלט זיך באגעגנט מיט א ווי־דערשטאנד. נאר אויב זי וואלט אפילו געשאסן און גע׳הרג׳עט א מענטש, וואלט דאס ביי איר אויך געווען ניט מער ווי אן אומשולדיקע שטיפעריי, — איר קאנט דאך אט די הארציקע אמעריקאנער "פלע־פער" מיידעלאך: זיי האבן גאלדענע הערצעלאך, נאר זיי זיינען בלויז גרויס־סע שטיפערנס, "פול אף פאן". . .

* * *

אין קיין ציוויליזירטן לאנד אין דער וועלט קען מען אזעלכע מיידל מיבדר אין רויבעריי, וויפל אין אמעריקע.

ארימקייט, איז א סברא, איז איינע פון די הויפּט סבות פון פארברעכנס.

אבער אמעריקע איז דאך דאס רייכס־טע לאנד אין דער וועלט, אזו, ווי די רייכטימער זאָלן דא ניט שלעכט פארטיילט, אין אבער דא דיי ארימקייט פארט ניט אזא שריינעגדיקע און א דריקנ־דיקע ווי אין די איירא׳פּיאישע לענדער.

דא זיינען פארברעכנס אין די מייסטע פאלן זיכער א רעזולטאט פון רייכקייט, פון גוואלדיקן לוקסוס וואס וואלגערט זיך פאר יעדנס אויגן, און וועלכע, ווי מען לערנט דא פון קינדווייז אן, יעדער איי־נער קאן דערגרייכן, אויב ער האט נאר די ענערגיע און די פעאיקייט.

אקע ווייס, אז עס זיינען דא ווייניק כשר׳ע מיטלען צו דערגרייכן רייכקייט, עס זיינען דא בלויז מיטלען אין די גרע־ניצן פון געזעץ, און אויסער זייערע גרע־ניצן.

און באלד ווי הויכער לעבנס שטיינער (היי סטאנדארד אף ליווינג) איז דא דער־הויבן צו א נאציאנאלער מצוה, און באלד ווי יעדער איינער ווייסט, אז זיין גורל לינט אין זיינע אייגענע הענט, וואנן מענשן מיט ענערגיע און מיט אונטערנע־מונגס גייסט און גייען אריבער די גרע־ניצן פון געזעץ.

* * *

אבער דאס איז נאר איין אורזאך.

אין א סך פאלן זיינען פארברעכנס נאָר ניט קיין רעזולטאט פון א יאגעניש נאָך רייכטימער, נאר פון א יאגעניש נאר אביערלעבונגען.

דאס יונגט האט זוריק בלוט. באזונ־דערס דאס אמעריקאנער יונגט וואס לעבט אונטער גוטע אומשטענדן און איז פול מיט געזונט און ענערגיע.

ערגעץ דארף מען דעם דראנג אויס־לעבן. אין איירא׳פּע לעבט מען פון אויס אין רעוואלוציאָנערע — אדער אפילו אין אנטיסעמיטישע באוועגונגען.

דא איז עס ספּארט, און "וווהופּ". דא איז עס א היפּט־פּלעשל, וואס האט דעם זיכעבון חן שוין דערפאר, וואס זי איז פארבאטן.

אבער עס זיינען דא ברויזנדיקע נא־טורן, פאר וועלכע ס׳איז צו איינג אין די ראמען פון אט די "נעצאמטע" פארוויי־לונגען. זיי מוזן זיך באגעגענען מיט אמת־דיקע געפארן, צו שטילן זייער דארשט נאָך שטארקע איבערלעבונגען, אויסצו־ברענען זייער ברויזנדיקע ענערגיע.

געדיינקט איר נאָך טאקע די צוויי זינדלאך פון אידישע מיליאָנערן, לעע־פאלד און לאעב, וואס האבן דערמארדעט א חבר. געדיינקט איר דעם פאל פון א רייכן סטודענט, וואס האט אנגעפירט באנק רויבעריי, — און הונדערטער ענ־לאכע פאלן.

און דא האט איר דאס 17־יאריקע מיידעלע, א קרבן פון דער זעלבער פאר־דארבענער סביבה, — א 17־יאריק מיי־דעלע, אין זוכעניש פון שטארקע איבער־לעבונגען . . .

סאָוועט רעגירונג וועט איבערנעמען טויזנטער מיינערס פון קאנאדע

באריכט לויטעט, אז זי זאָל האָבן בדעה צו ברייגען 70 טויזנט מיינערס פון אמעריקע, צו דערגריכן בעסטע רעזולטאטן אין די מינען

וואנקאווער, ב. ק., אפּרל 28.— פּ. ע. פּיטערסאן, א גוט־באקאנטער הינער מיי־נינג אינזשענער, איז אוועקגעפאָרן קיין ניו־יאָרק, פון וואנען ער זעצט פאר זיין רייזע קיין טורקעסטאן, וואו ער איז אנגעשטעלט געווארן פון דער סאָוועט רע־גירונג אויף א צוויי־יאָריקן קאנטראקט.

אין דעם מינינג־געגנט פון טורקעסטאן וועט מר. פּיטערסאן האָבן דעם אויפזיכט פאר די קומענדיקע צוויי יאָר איבער די מינען אפּעראציעס פון זילבער אין בליי.

עס ווערט דא באהויפּטעט, אז מר. פּי־טערסאן איז בלויז איינער פון דער גרויי־סער צאָל מינען עקספּערטן און פּשוט׳ע מיינערס וואס די סאָוועט רעגירונג האט בדעה אריבערצונעמען פון מערב קאנאדע און די שטאטן. אין איר פארזוך איינצו־פירן אמעריקאנער טיכטיקע מעטאָדן און פארגרעסערן בי׳י זיך די מינען פּראָדוקציע, ווערט באהויפּטעט, האט די סאָוועט רעגי־רונג בדעה אריינצונעמען ארום זיבעציק טויזנט דערפאָרענע מיינערס פון מערב קאנאדע און די שטאטן אין משך פון דעם יאָר.

דעטראיטער נעגערס האלטן אָפּ מיטינג אין אנדיינק פון לואי מארשאל

דעטראיט, מיש., אפּר. 28 (איטא). — די נעגערס אין דעטראיט האבן נעכטן אפּגעהאלטן אין זייער קירך "בית־אל", א מעמאָריאל מיטינג איז אנדיינק פון דעם פארשטאָרבענעם אידישן פיירער, לואי מארשאל, וועלכער איז געווען א פריינט און פארטייִיקער פון די נעגערס.

—(:.:)—

עלטערע איד. פרוי געשטאָרבן

חיה־רחל ראבינאָוויטש, מוטער פון וו. ראבינאָוויטש, 113 סעלקירק עווע., איז געשטאָרבן נעכטן ביינאכט, אין עלטער פון 86 יאָר.

די פארשטאָרבענע לאָזט איבער צוויי זין און דריי טעכטער. די לויה קומט פאר היינט דריי אויינגער, זי וועט באערדיקט ווערן אויפ'ן היברו סיק בענעפּיט בית־עלמין.

איד. שול קאָמיסיע באַ־שטימט אין מאָנטרעאל

מאָנטרעאל, (דורך פאסט). — די רע־גירונג פון דער פּראָווינץ קוועבעק, האָט אנאָנסירט די נעמען פון דער אידישער שול קאָמיסיע. די דאזיקע קאָמיסיע האָט די מאָכט טצו קומען צו א פארשטענדיקונג מיט די פּראָטעסטאנטן וועגן אנהאלטן אויף וויטער בשותפות׳דיקע שולן, אדער צו גרינדן באזונדערע אידישע שולן, אויב זיי וועלן צו קיין פארשטענדיקונג ניט קאָ־נען קומען.

די קאָמיסיע באשטייט פון די פאָלגנ־דיקע מיטגלידער: סעמועל לייווינגטאָן, פּאָרזיצער; ע. מ. בערלינער, א.ז. קאהען, נייטן גארדאָן, ראבין דר. אבראמאָוויטש, דר. מאקס ווייסמאן און מייקל גארבער.

מר. לייווינגטאָן איז א מיינינג אינזשע־נער, א געבאָרענער פון סט. פּאול, מינ. ער איז געקומען קיין קאנאדע אין 1906. אין 1924 איז ער באשטימט געווארן פון דער קוועבעקער רעגירונג צו שטודירן די פראגע פון אידישער דערציאונג.

מר. בערלינער און א. ז. קאהען זיינען פּראָמינענטע ביזנעסלייט און כלל־טוער. דר. אבראמאָוויטש איז דער רב פון דער "שערי שמים" שול, די רייכסטע קאנגרע־גיישאָן אין מאָנטרעאל. מר. נייטען גאר־דאָן איז א געוועזענער רעפּאָרט ראבבי אין איצט א פּראָמינענטער מיטגליד פון דער מאָנטרעאלער באר אסאָסיאיישאָן. דר. ווייסמאן איז דער אנפירער פון דער אידישער האספּיטאל באוועגונג און איז אקטיוו אין פאשיידענע געזעלשאפטלאכע אונטערנעמונגען. מר. גארדאָן איז אן אד־וואָקאט און אקטיווער ציוניסט און א מיטגליד פון דעם סעפּאראטן אידישן שול קאָמיטעט.

וואס האָבן דאס פארפולקומט דעם באן־טעלע־לעפאָן. א שטיקל דערפאָלג אין דער הינ־זיכט איז ביז איצט דערגרייכט געווארן בלויז אין דייטשלאנד וואו מ׳האט אבער געקאָנט רייזן בלויז אין אין ריכטונג און בלויז אזוי ווייט ווי צווישן בערלין און האמבורג.

—(::)—

איז. שול קאָמיסיע באַ־שטימט אין מאָנטרעאל

מאָנטרעאל, (דורך פאסט). — די רע־גירונג פון דער פּראָווינץ קוועבעק, האָט אנאָנסירט די נעמען פון דער אידישער שול קאָמיסיע. די דאזיקע קאָמיסיע האָט די מאָכט טצו קומען צו א פארשטענדיקונג מיט די פּראָטעסטאנטן וועגן אנהאלטן אויף וויטער בשותפות׳דיקע שולן, אדער צו גרינדן באזונדערע אידישע שולן, אויב זיי וועלן צו קיין פארשטענדיקונג ניט קאָ־נען קומען.

די קאָמיסיע באשטייט פון די פאָלגנ־דיקע מיטגלידער: סעמועל לייווינגטאָן, פּאָרזיצער; ע. מ. בערלינער, א.ז. קאהען, נייטן גארדאָן, ראבין דר. אבראמאָוויטש, דר. מאקס ווייסמאן און מייקל גארבער.

מר. לייווינגטאָן איז א מיינינג אינזשע־נער, א געבאָרענער פון סט. פּאול, מינ. ער איז געקומען קיין קאנאדע אין 1906. אין 1924 איז ער באשטימט געווארן פון דער קוועבעקער רעגירונג צו שטודירן די פראגע פון אידישער דערציאונג.

מר. בערלינער און א. ז. קאהען זיינען פּראָמינענטע ביזנעסלייט און כלל־טוער. דר. אבראמאָוויטש איז דער רב פון דער "שערי שמים" שול, די רייכסטע קאָנגרע־גיישאָן אין מאָנטרעאל. מר. נייטען גאר־דאָן איז א געוועזענער רעפּאָרט ראבבי אין איצט א פּראָמינענטער מיטגליד פון דער מאָנטרעאלער באר אסאָסיאיישאָן. דר. ווייסמאן איז דער אנפירער פון דער אידישער האספּיטאל באוועגונג און איז אקטיוו אין פאשיידענע געזעלשאפטלאכע אונטערנעמונגען. מר. גארדאָן איז אן אד־וואָקאט און אקטיווער ציוניסט און א מיטגליד פון דעם סעפּאראטן אידישן שול קאָמיטעט.

קאנאדער שנעלסטער צוג אין דער וועלט רעדט זיך צונויף אויפן טעלע־פאָן מיט לאָנדאָן, ענגלאנד

מאָנטרעאל, קווע., 28.— קאנאדע איז געווען די ערשטע דורכצופירן א דער־פאָלגרייכן עקספּערימענט מיט פארבינדן א באוועגלאכן צוג מיט'ן טעלעפאָן מיט א ווייסן שטח.

דער נייסטער עקספּערימענט איז דורכ־געפירט געווארן פונ'ם קענעדיען נעשאָ־נאל צוג "אינטערנעשאנאל ליימיטעד" צווישען טאָראנטאָ און מאָנטרעאל. דער דאזיקער צוג, פאר זיין וואג און גרויס, איז דער שנעלסטער אין דער וועלט, — ער מאכט דעם שטח פון 336 מייל צווי־שען ביידע שטעט אין 360 מינוט, און באוועגט זיך צייטנווייז מיט דער שנעל־קייט פון 70 מייל א שעה.

נעכטן נאָכמיטאָג, ווען דער צוג איז געגאנגען מיט דער שנעלקייט פון 60 מייל א שעה צווישן אטאוואַ און קינגסטאָן, האָט מען פונ'ם צוג, אין דער אָנוועזנהייט פון פארשטייער פון דער פרעסע, אָפּגע־רופן דעם האנדלס מיניסטער, דזשיימס מאקלאקלן, אין אטאוואַ. אין עטלאכע מי־נוט ארום איז דער לעעטער געווען ביים טעלעפאָן, און זיין שטימע האָט זיך גע־הערט אויפ'ן צוג אזוי אייגפאך, ווי פון א געוויינלאכן טעלעפאָן. שפּעטער האָט מען אָפּגערופן פונ'ם צוג נאָך א זעצ־ציק פארשיידענע פונקטן אין די שטאטן און קאנאדע, מיט די זעלבע אויסגעצייכנטע רעזולטאטן.

אבער דאס איבעררא׳שנדיקסטע איז ערשט שפּעטער געקומען, ווען סער הענרי טאָראנטאָ, פּרעזידענט פון דער סי. ען. אר., האָט אָפּגערופן לאָנדאָן, ענג־לאנד, און האָט געהאט א שמועס מיט סי. דזש. סמיט. דער לעצטער האָט באלד דערקענט סער הענרי טארנטאנס שטימע.

מאי דעם 5טן, אין 1929, איז שוין געמאכט געווארן א גאנץ געלונגענער עקס־פּערימענט צוזאמענצוריידן זיך פון א לוי־פענדיקן סי. ען. אר., צוג מיט פארשיידע־נע פונקטן. היינט איז דער טעלעפאָן צום ערשטן געעפנט געווארן פאר פּובליקום. און אויף צוגן איינגעריכטעט מיט אזעל־כע טעלעפאָנען, וועלן די רייזנדע קאָנען באנוצן זיך מיט ן "לאנג דיסטאנס" טע־לעפאָן, גלייך ווי ווען זיי וואלטן געווען ביי זיך אין דער היים.

דזש. סי. בורקהאלדער, הויפּט אינזשע־נער פון די קאנאדער נאַציאָנאלע איינ־באנען, האָט געמאכט די אויספאָרשונגען וואס האָבן פארפולקומט דעם באן־טעלע־לעפאָן. א שטיקל דערפאָלג אין דער הינ־זיכט איז ביז איצט דערגרייכט געווארן בלויז אין דייטשלאנד וואו מ׳האט אבער געקאָנט רייזן בלויז אין אין ריכטונג און בלויז אזוי ווייט ווי צווישן בערלין און האמבורג.

—(::)—

איד. שול קאָמיסיע באַ־שטימט אין מאָנטרעאל

מאָנטרעאל, (דורך פאסט). — די רע־גירונג פון דער פּראָווינץ קוועבעק, האָט אנאָנסירט די נעמען פון דער אידישער שול קאָמיסיע. די דאזיקע קאָמיסיע האָט די מאָכט טצו קומען צו א פארשטענדיקונג מיט די פּראָטעסטאנטן וועגן אנהאלטן אויף וויטער בשותפות׳דיקע שולן, אדער צו גרינדן באזונדערע אידישע שולן, אויב זיי וועלן צו קיין פארשטענדיקונג ניט קאָ־נען קומען.

די קאָמיסיע באשטייט פון די פאָלגנ־דיקע מיטגלידער: סעמועל לייווינגטאָן, פּאָרזיצער; ע. מ. בערלינער, א.ז. קאהען, נייטן גארדאָן, ראבין דר. אבראמאָוויטש, דר. מאקס ווייסמאן און מייקל גארבער.

מר. לייווינגטאָן איז א מיינינג אינזשע־נער, א געבאָרענער פון סט. פּאול, מינ. ער איז געקומען קיין קאנאדע אין 1906. אין 1924 איז ער באשטימט געווארן פון דער קוועבעקער רעגירונג צו שטודירן די פראגע פון אידישער דערציאונג.

מר. בערלינער און א. ז. קאהען זיינען פּראָמינענטע ביזנעסלייט און כלל־טוער. דר. אבראמאָוויטש איז דער רב פון דער "שערי שמים" שול, די רייכסטע קאָנגרע־גיישאָן אין מאָנטרעאל. מר. נייטען גאר־דאָן איז א געוועזענער רעפּאָרט ראבבי אין איצט א פּראָמינענטער מיטגליד פון דער מאָנטרעאלער באר אסאָסיאיישאָן. דר. ווייסמאן איז דער אנפירער פון דער אידישער האספּיטאל באוועגונג און איז אקטיוו אין פאשיידענע געזעלשאפטלאכע אונטערנעמונגען. מר. גארדאָן איז אן אד־וואָקאט און אקטיווער ציוניסט און א מיטגליד פון דעם סעפּאראטן אידישן שול קאָמיטעט.

80 אידישע פאמיליעס פאראומגליקט פון שריפה

לעמבערג, אפּר. 28 (איטא). — 43 הייזער און צוויי יישלין זיינען פארניכטעט געווארן פון א שריפה. אינ'ם שטעטל פּשעווארסק, איבערלאָזנדיק 80 אידישע פאמיליעס אן א דאך איבער'ן קאָפּ. די פארניכטעטע הייזער און פארמעגן זיינען ניט געווען פּאָרזיכערט. די ספּר־תורה'ס פארנומען דעם דריטן פּלאץ און פראנק־רייך — דעם פערטן.

אויפזעער פון אָהייער טורמע באשול־דיקט "אנארכיסטן" פאר אומרו צווישן ארעסטאנטן

קאָלאָמבוס, אהייא, אפּרל 28.— וואר־דען פּ. ע. טהאָמאס, פון אהייא שטאט פּעניטענטשערי, האט ערקלערט, אז אנאר כיסטן זיינען שולדיק אין דער אומצו־פרידנהייט וואס וואקסט פון טאג צו טאג צווישן די ארעסטאנטן אין דער טורמע.

צווישן די פיר טויזנט ארעסטאנטן, האט ער געזאגט, געפינען זיך ארום הונ׳ דערט אנארכיסטן און חוץ זיי, גלויבט ער, אז אין פריזאן איז אנגעפירט געווארן א פּראָפּאגאנדע פון דרויסן וואס שאפט גרויס אומצופרידנהייט צווישן די ארעס־טאנטן.

"מיר האָבן דא באלשעוויקעס, ראדיקא־לען, — אלע פארהארטעוועטע קריימינא־לען, וועלכע דערקלערן, אז דאס געזעץ און די באאמטע פארטרעטן נידערטרעכטיי־קייט און אומגערעכטיקייט. זיי האלטן, אז זייערע פארברעכנס ווערן געטאָן אין נאמען פון אמת און גוטסקייט, און אז זייער שטראָף וואס זיי קרינען איז פארדאר־בען און ביישיליק," — האט מר. טהאָמאס דערקלערט. "מיר האָבן אלעמאל געמוזט זיין פארזיכטיק און שטרייטן אויף דער וואַך, כדי ניט צו דערלאָזן אין פריזאן די לערע פון ראדיקאליזם, און דאס איז די אורזאך פארוואס מיר אונטערזוכן אלע שליפּסן וואס קומען אָן צו די ארעסטאנ־טען איידער מיר גיבן עס איבער צו זיי."

מר. טהאָמאס פארצייכנט ראדיקאליזם צווישן די ארעסטאנטן, ווי איינע פון די וויכטיקסטע פּראָבלעמען פונ'ם טורמע לעבן.

"אין פארלויף פון צען יאָר," — האט ער געזאגט, — "וועט יעדער טורמע אין די פאראייניקטע שטאטן ווערן שטענדיק באוואכט פון באוואפנטע זעלנער."

דערווייל איז די לאגע אין דער טורמע, וואו 322 ארעסטאנטן האָבן פארלאָרן זיי׳ערע לעבנס אין דער שריפה, געווארן צור־ריק נארמאל.

אן אויספאָרשונגס קאָמיטעט גרייט איצט צו א באריכט וועגן דער גרויסער קאטאסטראפע, וואס וועט ווארשיינלאך אין גיכן אפּגעשיקט ווערן צום גאווער־נאר מייערס וו. קופּער. אין דער זעלבער צייט, וועלן 550 ארעסטאנטן איבערגע־פירט ווערן אין אנדער טורמע.

באפעלקערונג אין אמעריקאנער גרע־סערע שטעט געוואקסן אויף 22.5 פּראָצענט אין לעצטע צען יאָר

וואשינגטאָן, ד.ק., אפּר. 28. — אין 90 שטעט פון די פאראייניקטע שטאטן מיט א באפעלקערונג פון 10 טויזנט און העכער, אין וועלכע דער 1930 צענזוס איז שוין פארענדיקט געווארן, ווערט באַ־ריכטעט א וואוקס פון דער באפעלקערונג אויף 22.5 פּראָצענט זינט דעם לעצטן צענזוס פון 1920.

די באפעלקערונג פון לאנד בכלל איז פאר דעם פעריאָד געוואקסן אויף 14.9 פּראָצענט, בעת דער וואוקס צווישן 1910 און 1920 איז געווען אויף 21 פּראָצענט. די באפעלקערונג אין די קלענערע שטעט־לאָך פון 2,500 נפשות און העכער איז פאר די זעלבע 10 יאָר געווען אויף 25.7 פּראָצענט. אינ'ם פעריאָד צווישן 1910 און 1920 איז זייער וואוקס געווען אויף 34.8 פּראָצענט.

ניו־יארק שטאט צאָלט איבער א פערטל פון אלע פעדעראלע שטייערן

וואשינגטאָן, אפּר. 28 (איטא). — דער שטאט ניו־יאָרק האָט געצאָלט איבער א פערטל פון הכנסה שטייער און פון אלע אנדערע פעדעראלע שטייערן, וואס די רע־גירונג האָט אריינגעקראָגן אין משך פון די ערשטע ניין חדשים פון דעם פינאנ־ציעלן יאָר.

פאר די ניין חדשים פון יולי 1, 1929, ביז מארט 31טן, 1930, האָט די פעדע־ראלע רעגירונג אריינגענומען אין שטייי־ערן פונ'ם גאנצן לאנד די סומע פון $2,277,453,096. דערפון האָט דער שטאט